

EKONOMIKA

ÚVOD

Ekonomika ako voliteľný predmet na strednej škole – gymnáziu umožňuje žiakom rozvíjať ekonomickú a finančnú gramotnosť. Slúži aj ako príprava na maturitnú skúšku z ekonomiky, pripravuje žiakov na vysokoškolské štúdium ekonomického zamerania.

Tento vzdelávací štandard je pripravený k voliteľnému predmetu ekonomika, ktorý je vytvorený z disponibilných hodín v treťom (siedmom) a štvrtom (ôsmom) ročníku strednej školy. Vzdelávací štandard pozostáva zo základných učebných cieľov, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. K vymedzeným výkonom sa priradzuje obsahový štandard, ktorý je spravidla nad rámec obsahového štandardu povinných vyučovacích predmetov. **Stanovený štandard môže učiteľ tvorivo modifikovať v rámci školského vzdelávacieho programu.**

Vzdelávací štandard vychádza z predpokladu, že maturitný predmet sa na gymnáziu vyučuje v celkovom rozsahu 6 vyučovacích hodín za týždeň spolu za celé štúdium. Obsah predmetu je rozdelený do dvoch koncentrických okruhov:

- prvý koncentrický okruh = základné učivo z jednotlivých tematických oblastí (preberané v rozsahu 2 hodín týždenne) určené pre žiakov 3. ročníka štvorročného študijného odboru, resp. 7. ročníka osemročného študijného odboru,
- druhý koncentrický okruh = rozširujúce učivo z jednotlivých tematických oblastí pre maturantov z ekonomiky (preberané v rozsahu 4 hodín týždenne) určené pre žiakov 4. ročníka štvorročného študijného odboru, resp. 8. ročníka osemročného študijného odboru.

Rozdelenie učiva do tematických celkov vychádza z tematických oblastí podľa cieľových požiadaviek na vedomosti a zručnosti maturantov z ekonomiky.

CIELE PREDMETU

Hlavným cieľom voliteľného predmetu ekonomika je, aby žiaci získali také poznatky z ekonómie a ekonomiky, ktoré im pomôžu lepšie sa presadiť v súkromnom aj profesijnom živote. Žiaci tu nadobúdajú vedomosti o základných ekonomických pojmoch, trhu a trhovom mechanizme, hospodárení domácností a osobných financiách. Získajú prehľad o právnych formách podnikov a ich hospodárení, o jednotlivých oblastiach činnosti podniku a ich riadení, o vzťahu podnikov a domácností v podobe personálneho zabezpečenia činnosti podnikov, ale aj o národnom hospodárstve a základných makroekonomických ukazovateľoch, o úlohách štátu v zmiešanej ekonomike a hlavných nástrojoch jeho hospodárskej politiky, o sústave daní, ako aj o medzinárodných ekonomických vzťahoch a ekonomickej integrácii. Žiaci pochopia úlohu peňazí v trhovej ekonomike a budú rozumieť aj úlohám finančných inštitúcií v nej.

Vďaka tomuto predmetu sa žiaci lepšie orientujú v ekonomických vzťahoch v trhovej ekonomike, rozumejú podstate hospodárskej činnosti jednotlivých subjektov trhu z ekonomického hľadiska, ako aj ich vzájomným vzťahom a súvislostiam ich pôsobenia na trhu. Sú schopní samostatne zaujímať stanoviská k bežným ekonomickým problémom a situáciám a ich ekonomické myslenie sa rozvíja tak, aby boli schopní zhodnotiť možnosti riešenia vzniknutých problémov, vybrať z nich optimálny variant a zdôvodniť svoju voľbu. V súlade s týmito cieľmi by žiaci mali rozumieť bežným aspektom fungovania ekonomiky tak na mikroekonomickej úrovni, ako aj na makroekonomickej úrovni.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

Základné ekonomické pojmy, ekonomika a ekonómia (odporúčaná hodinová dotácia 9 hodín)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci stupňa vzdelávania vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ definovať pojem potreba, ✓ uviesť príklady potrieb a roztriediť ich do príslušných druhov podľa zvolenej klasifikácie, ✓ charakterizovať pojem statok a druhy statkov podľa vybraných hľadísk; ✓ na základe konkrétnych vlastných príkladov porovnať voľné a ekonomické (vzácne) statky, súkromné a verejné statky, spotrebné a kapitálové statky, ✓ posúdiť a porovnať hodnotu vybraných statkov na základe analýzy ich užitočnosti a vzácnosti, ✓ vysvetliť podstatu, spoločné a odlišné znaky jednotlivých výrobných faktorov, ✓ zdôvodniť zmysel výrobného (transformačného) procesu vo vzťahu k uspokojovaniu ľudských potrieb; ✓ jasne rozlišovať významy pojmov statok, produkt, výrobok, služba a tovar; 	<p>potreba; druhy potrieb podľa významu pre človeka, podľa charakteru potreby, podľa počtu ľudí, ktorých sa týkajú; teória hierarchie potrieb</p> <p>statok; druhy statkov podľa vlastníctva, formy, dostupnosti a účelu hodnota statku; užitočnosť statku; vzácnosť statku; subjektívna verzus objektívna hodnota statkov</p> <p>výrobný faktor; pôda a prírodné zdroje; práca; kapitál</p> <p>výroba (produkcia); produkt (výrobok alebo služba); tovar</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ navrhnuť konkrétny proces výroby na účel uspokojenia konkrétnej zvolenej potreby, ✓ charakterizovať pojmy ekonomika a ekonómia a analyzovať ich vzájomný vzťah; ✓ rozlíšiť pojmy mikroekonomika a makroekonomika a priradiť k nim správne príklady; ✓ vysvetliť rozdiely medzi mikroekonómiou a makroekonómiou z hľadiska ich prístupu k skúmaniu ekonomických javov a procesov, ako aj ich vzájomné prepojenie, ✓ pozná základné ekonomické otázky a typy ekonomík; ✓ charakterizovať podstatu každej zo základných ekonomických otázok a analyzovať spôsoby ich riešenia v jednotlivých typoch ekonomík, ✓ zhodnotiť súčasný stav hospodárstva SR v kontexte jeho historického vývoja (najmä transformácie z príkazovej na trhovú ekonomiku) a aplikovať pritom vedomosti o jednotlivých typoch ekonomík. 	<p>ekonomika (hospodárstvo); makroekonomika; mikroekonomika; ekonómia; mikroekonómia; makroekonómia</p> <p>základné ekonomické otázky; typy ekonomík; ekonomika založená na inštinktoch, zvykoch a tradíciách; príkazová ekonomika; trhovú ekonomika; zmiešaná ekonomika</p> <p>hospodárstvo SR (slovenská ekonomika); privatizácia; zmiešaná ekonomika</p>
---	---

Trh a trhový mechanizmus na trhoch spotrebných tovarov, trhová konkurencia a jej formy (odporúčaná hodinová dotácia 10 hodín)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci stupňa vzdelávania vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ charakterizovať pojem trh, ✓ porovnať úlohy jednotlivých subjektov trhu na trhoch spotrebných tovarov a na trhoch výrobných faktorov, ✓ vysvetliť rozdiely medzi jednotlivými typmi trhov podľa rôznych hľadísk a uviesť príklady na každý typ trhu, ✓ vysvetliť podstatu trhového mechanizmu a procesov, ktoré ho tvoria; ✓ aplikovať zákon klesajúceho dopytu na príklade trhu vybraného spotrebného tovaru, ✓ charakterizovať ponuku; ✓ vysvetliť zákon rastúcej ponuky; ✓ aplikovať zákon rastúcej ponuky na príklade trhu vybraného spotrebného tovaru, ✓ zhodnotiť aktuálnu situáciu na danom čiastkovom trhu (vzťah trhovej ceny a rovnovážnej ceny a jeho dôsledky a pod.), ✓ analyzovať pôsobenie trhového mechanizmu a procesy, ktoré ho tvoria, na príklade trhu zvoleného spotrebného tovaru ✓ charakterizovať nedostatky a nedokonalosti trhu; 	<p>trh; subjekty trhu; spotrebitelia (domácnosti); podniky (firmy); štát</p> <p>typy trhov podľa predmetu kúpy a predaja, podľa územného hľadiska, podľa počtu tovarových druhov; trhy spotrebných tovarov; trhy výrobných faktorov; čiastkový trh; agregátny trh; miestny trh; národný trh; medzinárodný (regionálny) trh; svetový trh</p> <p>trhový mechanizmus; dopyt; krivka dopytu; zákon klesajúceho dopytu; individuálny, čiastkový a agregátny dopyt</p> <p>ponuka; krivka ponuky; zákon rastúcej ponuky; individuálna, čiastková a agregátna ponuka</p> <p>trhová cena; trhová rovnováha; rovnovážna cena; prebytok tovaru; nedostatok tovaru</p> <p>krivka dopytu; krivka ponuky; vzťah trhovej ceny a rovnovážnej ceny</p> <p>nedostatky trhu; verejné statky; monopolná sila; externality</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ uviesť príklady verejných statkov a pozitívnych aj negatívnych externalít, ✓ analyzovať dosahy konkurencie medzi ponukou a dopytom, na strane ponuky a na strane dopytu na situáciu na trhoch spotrebných tovarov; ✓ zdôvodniť podmienky existencie dokonalej konkurencie, ✓ porovnať jednotlivé formy nedokonalej konkurencie z hľadiska porušenia podmienok dokonalej konkurencie pri každom z nich. 	<p>trhová konkurencia a jej formy; konkurencia na strane ponuky, na strane dopytu, medzi dopytom a ponukou (na trhoch spotrebných tovarov verzus na trhoch výrobných faktorov); cenová/necenová konkurencia; dokonalá konkurencia</p> <p>monopol; oligopol; monopolistická konkurencia</p>
---	--

Hospodárenie domácností (spotrebiteľov) a osobné financie (odporúčaná hodinová dotácia 10 hodín)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci stupňa vzdelávania vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ charakterizovať etapy komplexného kúpneho správania spotrebiteľa a aplikovať ich na vlastnom príklade rozhodovania o kúpe vybraného druhu spotrebného tovaru; ✓ zhrnúť možnosti správania spotrebiteľa po nákupe spotrebného tovaru v prípade jeho nespokojnosti s ním, ✓ vysvetliť, aké príjmy získavajú domácnosti z jednotlivých trhov výrobných faktorov, ✓ rozlíšiť a porovnať rôzne možnosti získavania príjmov do 	<p>kúpne správanie spotrebiteľa (zvykové verzus komplexné); ochrana spotrebiteľa; klamlivá reklama; záručný a pozáručný servis; reklamácie tovaru</p> <p>príjmy domácností (spotrebiteľov) z jednotlivých trhov výrobných faktorov</p> <p>rodinný rozpočet; príjmy domácností; výdavky domácností</p>

<p>rodinného rozpočtu;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozčleniť bežné výdavky domácností a posúdiť ich z hľadiska veľkosti ich vplyvu na rodinný rozpočet, ✓ zostaviť rodinný rozpočet a analyzovať štruktúru a výšku jej príjmov a výdavkov; ✓ navrhnúť riešenia na zlepšenie situácie v rodinnom rozpočte, ✓ porovnať rozličné spôsoby financovania nákupu spotrebných tovarov z cudzích zdrojov a uviesť výhody a nevýhody každého z nich, ✓ zvoliť vhodný spôsob financovania nákupu z cudzích zdrojov v zadanej situácii, ✓ uviesť bežné formy investovania prebytočných úspor domácností a posúdiť ich výhody a nevýhody vo všeobecnosti aj analyzovať ich podľa konkrétnej ponuky finančných inštitúcií, ✓ navrhnúť a obhájiť vhodný spôsob investovania úspor domácnosti v zadanej modelovej situácii. 	<p>vzťah príjmov a výdavkov domácnosti</p> <p>nákup na splátky; lízing; bankový úver (spotrebiteľ-ský, hypotekárny, kontoko-rentný); platobná (debetná) karta; kreditná karta; pôžička od nebankového subjektu; ročná percentuálna miera nákladov; osobný bankrot</p> <p>vklad na požiadanie; termínovaný vklad; vkladná knižka; depozitný certifikát, stavebné sporenie; životné poistenie, podielový (investičný) fond; penzijný fond; poskytnutie pôžičky</p>
---	--

Podnik a základné formy podnikania, zakladanie podniku (odporúčaná hodinová dotácia 22 hodín)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci stupňa vzdelávania vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ má prehľad o základných právnych normách upravujúcich podnikanie a pracovnoprávne vzťahy v SR; vie ich vyhľadať; je schopný nájsť v nich základné pojmy súvisiace s podnikom a podnikaním a vysvetliť ich, ✓ analyzovať význam pojmov podnik, podnikanie a podnikateľ podľa Obchodného zákonníka vo vzájomných súvislostiach; ✓ rozlíšiť pojmy fyzická osoba a právnická osoba, ✓ rozlíšiť rozdiel medzi ekonomickou samostatnosťou a právnou subjektivitou a zdôvodniť ich význam pre podnikanie v trhovom prostredí, ✓ uviesť príklady rozličných druhov cieľov činnosti podniku a usporiadať ich do ucelenej sústavy (hierarchie) cieľov; ✓ analyzovať ekonomické prostredie podniku a vplyv rôznych prvkov tohto prostredia na činnosť podniku, ✓ pozná rôzne kritériá členenia podnikov, ✓ zatriediť vybrané podniky zo svojho regiónu do príslušných druhov podľa predmetu (výstupov) ich činnosti, formy vlastníctva, veľkosti a právnej formy podnikania, 	<p>právne normy; Zbierka zákonov; zákon; vyhláška; Obchodný zákonník; živnostenský zákon; Občiansky zákonník; Zákonník práce; daňové zákony; zákon o účtovníctve</p> <p>podnik; podnikanie; podnikateľ; fyzická osoba; právnická osoba</p> <p>obchodný register; identifikačné číslo organizácie; ekonomická samostatnosť; právna subjektivita</p> <p>ciele činnosti podniku; ekonomické prostredie (okolie) podniku; dodávateľ; odberateľ</p> <p>druhy podnikov podľa predmetu ich činnosti, formy vlastníctva a veľkosti; právna forma podnikania; tichý spoločník</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ pozná definíciu pojmu živnosť a všeobecné podmienky prevádzkovania živnosti; ✓ zistiť, ktoré podnikateľské činnosti nie sú živnosťou, ✓ urobiť rozbor základných podmienok prevádzkovania živnosti v danej situácii, ✓ rozlíšiť možné druhy živností podľa živnostenského zákona, ✓ vysvetliť rozdiel medzi založením a vznikom podniku, zrušením a zánikom podniku; ✓ porovnať spoločné a odlišné znaky osobných obchodných spoločností, kapitálových obchodných spoločností a družstva, ✓ charakterizovať verejnú obchodnú spoločnosť, spôsob ručenia jej spoločníkov, jej štatutárny orgán a spôsob rozdeľovania zisku, ✓ charakterizovať spoločnosť s ručením obmedzeným, spôsob ručenia jej spoločníkov, jej orgány a ich úlohy, ako aj spôsob rozdeľovania zisku; ✓ vysvetliť na konkrétnom príklade vzťah pojmov základné imanie a vklad spoločníka, ✓ charakterizovať komanditnú spoločnosť, spôsob ručenia jej spoločníkov, jej štatutárny orgán a spôsob rozdeľovania zisku; ✓ charakterizovať akciovú spoločnosť, spôsob ručenia akcionárov, jej orgány a ich úlohy, ako aj spôsob rozdeľovania zisku 	<p>podnik jednotlivca; živnosť; podmienky prevádzkovania živnosti</p> <p>ohlasovacie živnosti (remeselné, viazané a voľné); koncesované živnosti; živnostenské oprávnenie</p> <p>založenie a vznik podniku; spoločenská zmluva; obchodný register; obchodná spoločnosť; družstvo; osobné spoločnosti, kapitálové spoločnosti; zrušenie a zánik podniku</p> <p>verejná obchodná spoločnosť; obchodné vedenie spoločnosti; štatutárny orgán; ručenie spoločníkov; obchodné meno; rozdeľovanie zisku</p> <p>spoločnosť s ručením obmedzeným; vklad spoločníka; základné imanie; orgány spoločnosti; rozdeľovanie zisku</p> <p>komanditná spoločnosť; komanditista; komplementár; obchodné meno; rozdeľovanie zisku</p> <p>akciová spoločnosť; základné imanie; orgány spoločnosti; rozdeľovanie zisku</p>
--	--

<ul style="list-style-type: none"> ✓ rozumie pojmu akcia; vie, aké práva sa s ňou spájajú; ✓ charakterizovať výhody a nevýhody jednoduchej spoločnosti na akcie ✓ charakterizovať družstvo, spôsob ručenia jeho členov, jeho orgány a ich úlohy, ako aj spôsob rozdeľovania zisku; ✓ vysvetliť na konkrétnom príklade vzťah pojmov (zapisované) základné imanie družstva a členský vklad, ✓ vysvetliť význam a podstatu osobitných právnych foriem podnikania právnických osôb pôsobiacich vo viacerých krajinách Európskej únie, ✓ navrhnúť podnikateľský zámer alebo marketingový plán na vlastné podnikanie (opísať predmet podnikania, urobiť situačnú analýzu a zvoliť vhodný marketingový mix), ✓ analyzovať a posúdiť obsah zakladateľského rozpočtu a podnikateľského plánu, najmä z hľadiska jeho ekonomickej realizovateľnosti, ✓ opísať proces zakladania podniku, zhrnúť jeho hlavné etapy a súvisiace registračné povinnosti, ✓ analyzovať výhody a nevýhody jednotlivých právnych foriem podnikania, ✓ obhájiť voľbu optimálnej právnej formy podnikania v zadanej 	<p>akcia; práva akcionára; jednoduchá spoločnosť na akcie</p> <p>družstvo; člen družstva; členský vklad; (zapisované) základné imanie; orgány družstva</p> <p>európska spoločnosť; európske družstvo</p> <p>založenie a vznik podniku; podnikateľský zámer; voľba predmetu podnikania</p> <p>zakladateľský rozpočet; podnikateľský plán</p> <p>spoločenská zmluva; zápis do obchodného registra; živnostenský úrad (jednotné kontaktné miesto)</p> <p>podnikateľský zámer; zakladateľský rozpočet; podnikateľský plán; právna forma podnikania; spoločenská zmluva; základné imanie</p>
--	---

situácii.	
-----------	--

Národné hospodárstvo a jeho štruktúra, ekonomické funkcie štátu v zmiešanej ekonomike, medzinárodný obchod a typy zahraničnoobchodnej politiky (odporúčaná hodinová dotácia 10 hodín)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci stupňa vzdelávania vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ opísať proces vzniku národného hospodárstva a porovnať ho s domácim hospodárstvom a mestským hospodárstvom v kontexte historického vývoja, ✓ charakterizovať štruktúru národného hospodárstva podľa odvetví a zatriediť konkrétne podniky zo svojho regiónu do príslušných odvetví, ✓ charakterizovať jednotlivé sektory národného hospodárstva, ✓ vysvetliť podstatu a príčiny štrukturálnych zmien národných ekonomík v historickom kontexte, ✓ na príklade slovenskej ekonomiky vysvetliť ekonomickú úlohu a funkcie štátu v zmiešanej ekonomike, ✓ charakterizovať subjekty a hlavné ciele hospodárskej politiky; ✓ posúdiť, akými nástrojmi je vhodné dosahovať jednotlivé ciele hospodárskej politiky, 	<p>domáce hospodárstvo; mestské hospodárstvo; národné hospodárstvo; deľba práce; národný trh</p> <p>odvetvová štruktúra ekonomiky; odvetvie národného hospodárstva</p> <p>sektorová štruktúra ekonomiky; sektory národného hospodárstva; štrukturálne zmeny národných ekonomík</p> <p>ekonomická úloha a funkcie štátu v zmiešanej ekonomike; efektívnosť; cyklický vývoj ekonomiky; stabilita; rovnosť</p> <p>hospodárska politika; subjekty hospodárskej politiky; ciele hospodárskej politiky; nástroje hospodárskej politiky; čiastkové hospodárske politiky</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ rozumie podstate medzinárodného obchodu; rozlišuje pojmy vývoz a dovoz tovarov; ✓ vyhľadať potrebné údaje o úrovni medzinárodného obchodu a porovnať otvorenosť vybraných národných ekonomík, ✓ vysvetliť význam medzinárodného obchodu pomocou teórie komparatívnych výhod; ✓ analyzovať vplyv vývozu a dovozu na ekonomické procesy v krajinách zapojených do medzinárodného obchodu, ✓ uviesť výhody a nevýhody liberálnej a protekcionistickej zahraničnoobchodnej politiky, ✓ vysvetliť a porovnať spôsob pôsobenia hlavných nástrojov protekcionistickej zahraničnoobchodnej politiky na medzinárodný obchod; ✓ zdôvodniť zmysel fungovania Svetovej obchodnej organizácie. 	<p>medzinárodný obchod; otvorená ekonomika; miera otvorenosti národného hospodárstva; vývoz (export); dovoz (import)</p> <p>teória komparatívnych výhod; domáca cena; svetová cena</p> <p>zahraničnoobchodná politika; liberálna verzus protekcionistická zahranično-obchodná politika</p> <p>clo; vývozná/dovozná subvencia; kvóta a embargo; GATT; Svetová obchodná organizácia (WTO)</p>
---	---

Dynamický pohľad na dopyt, ponuku a ceny na trhoch spotrebných tovarov (odporúčaná hodinová dotácia 7 hodín)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci stupňa vzdelávania vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ pozná rozličné faktory ovplyvňujúce dopyt a ponuku spotrebných faktorov, 	<p>substitučné/komplementárne tovary; príjem (dôchodok) a preferencie spotrebiteľov; cena výrobných faktorov; alternatívne produkty</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť rozdiel medzi faktormi spôsobujúcimi pohyb po krivkách dopytu a ponuky a faktormi spôsobujúcimi posun týchto kriviek; ✓ vlastnými slovami interpretovať dôsledky vplyvu týchto faktorov na situáciu na zadanom trhu, ✓ urobiť rozbor faktorov ovplyvňujúcich dopyt po konkrétnom spotrebnom tovare a zhrnúť, ako každý z nich vplýva na tvar a umiestnenie krivky dopytu po ňom; ✓ analyzovať faktory ovplyvňujúce ponuku konkrétneho spotrebného tovaru a vyvodiť závery, ako každý z nich môže vplývať na tvar a umiestnenie krivky jeho ponuky, ✓ vypočítať hodnotu koeficientu cenovej elasticity dopytu podľa zadaných údajov a interpretovať jeho hodnotu vo vzťahu k vplyvu zmeny cien na výšku tržieb, ✓ vypočítať hodnotu koeficientu cenovej elasticity ponuky; ✓ interpretovať extrémne prípady nulovej/nekonečnej elasticity dopytu a ponuky. 	<p>(tovary); organizácia trhu</p> <p>pohyb po krivke dopytu/ponuky; posun krivky dopytu/ponuky; dopyt verzus požadované množstvo; ponuka verzus ponúkané množstvo</p> <p>krivka dopytu; krivka ponuky; zvýšenie/zníženie dopytu/ponuky po zvolenom spotrebnom tovare a ich grafická interpretácia; trhová verzus rovnovážna cena; prebytok/nedostatok tovaru a ich grafické znázornenie</p> <p>elasticita (pružnosť) dopytu; pružný (elastický) dopyt; jednotková elasticita dopytu; nepružný (neelastický) dopyt</p> <p>elasticita (pružnosť) ponuky; pružná (elastická) ponuka; jednotková elasticita ponuky; nepružná (neelastická) ponuka; nulová elasticita; nekonečná elasticita</p>
---	--

Trhy výrobných faktorov (odporúčaná hodinová dotácia 8 hodín)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci stupňa vzdelávania vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ charakterizovať dôchodky plynúce z prenájmu jednotlivých výrobných faktorov a odlíšiť ich od ich cien pri ich predaji; ✓ rozlíšiť cenu za prenájom reprodukovateľného statku (nájomné) od ceny za prenájom nereprodukovateľného statku (renty); ✓ zdôvodniť, prečo je dopyt po výrobných faktoroch odvodeným dopytom, ✓ graficky znázorniť situáciu na trhu pôdy; ✓ vysvetliť vertikálny tvar krivky ponuky pôdy, ✓ vysvetliť rozdiel medzi reálnou a nominálnou mzdou; ✓ uviesť výhody a nevýhody zavedenia minimálnej mzdy na trhu práce pomocou grafického znázornenia kriviek dopytu a ponuky práce; ✓ zdôvodniť špecifický tvar krivky ponuky práce, ✓ vysvetliť podstatu úroku a zisku a porovnať použitie týchto veličín na rozličných druhoch trhu kapitálu; ✓ porovnať osobitosti ponuky na jednotlivých trhoch výrobných faktorov. 	<p>ceny výrobných faktorov pri ich predaji/prenájme; dôchodok vlastníka výrobných faktorov; pozemková renta verus nájomné; mzda; formy mzdy; minimálna mzda; nominálna/reálna mzda; úrok; úroková miera; zisk; odvodený dopyt po výrobných faktoroch</p> <p>trh pôdy; dopyt po pôde; ponuka pôdy; cena pôdy pri jej predaji</p> <p>trh práce; dopyt po práci; ponuka práce; mzda; nominálna/reálna mzda; dobrovoľná/nedobrovoľná nezamestnanosť</p> <p>trh kapitálu; dopyt po peňažnom kapitáli; ponuka peňažného kapitálu; čistá produktivita kapitálu</p>

Vecná stránka činnosti podnikov a ich riadenie (odporúčaná hodinová dotácia 16 hodín)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci stupňa vzdelávania vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ charakterizovať podstatu financovania činnosti podniku a analyzovať finančné zdroje a ich základné druhy; ✓ odlíšiť pojmy investovanie a zásobovanie a vysvetliť, čo majú spoločné; ✓ rozlíšiť rozvojové investície od obnovovacích; ✓ uviesť výhody a nevýhody využívania skladov v porovnaní so zásobovaním just-in-time, ✓ analyzovať definície pojmov zamestnávateľ a zamestnanec podľa Zákonníka práce; ✓ opísať činnosti súvisiace so získavaním a výberom zamestnancov; ✓ porovnať výhody a nevýhody pracovného pomeru a pracovnoprávných vzťahov na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru; ✓ opísať zákonné podmienky predzmluvných vzťahov s uchádzačmi o zamestnanie; ✓ vyhľadať v Zákonníku práce náležitosti pracovnej zmluvy a porovnať ich s náležitosťami dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru; 	<p>získavanie výrobných faktorov; financovanie činnosti podniku; vlastné/cudzíe zdroje; investície (hrubé, čisté a obnovovacie); zásobovanie; sklady; zásobovanie just-in-time</p> <p>personálne činnosti podniku; zamestnávateľ; zamestnanec; riadenie ľudských zdrojov; získavanie a výber zamestnancov; pracovná zmluva; pracovný pomer; dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru; odmeňovanie zamestnancov; pracovné podmienky; kolektívne vyjednávanie</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ analyzovať zákonné možnosti skončenia pracovného pomeru v danej situácii; ✓ urobiť rozbor definície pojmu mzda podľa Zákonníka práce v porovnaní s významom tohto pojmu v ekonomickej teórii; ✓ opísať priebeh kolektívneho vyjednávania a zdôvodniť význam pôsobenia odborových organizácií v podniku z hľadiska pracovných podmienok zamestnancov, ✓ zvoliť a obhájiť vhodnú formu pracovnoprávneho vzťahu v danej situácii; ✓ zrealizovať procesy získavania, výberu a prijímania zamestnancov a vyhotoviť s tým súvisiace dokumenty (inzerát, životopis, motivačný list, pracovnú zmluvu a i.) ✓ porovnať spoločné a rozdielne znaky činnosti výrobných podnikov, podnikov služieb a obchodných podnikov; vie uviesť na každý z nich príklady konkrétnych podnikov zo svojho regiónu, ✓ vysvetliť význam pojmu marketing a charakterizovať jednotlivé marketingové nástroje (tzv. marketingový mix); ✓ opísať činnosti súvisiace s logistikou zásob a propagáciou podniku a jeho produktov, ✓ použiť v konkrétnych vetách pojem manažment v jeho 	<p>inzerát; životopis; motivačný list; výberový rozhovor (pracovný pohovor); pracovná zmluva; náležitosti pracovnej zmluvy; dohoda o brigádnickej práci študentov a i.</p> <p>výrobný podnik; podnik služieb; výroba a predaj produktov (tovarov)</p> <p>odbyt; marketing; marketingová analýza; marketingové nástroje; logistika; propagácia; reklama; vzťahy s verejnosťou (PR)</p> <p>riadenie (manažment) podniku; manažérske činnosti (funkcie);</p>
--	---

<p>rozdielnych významoch;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ na príkladoch vysvetliť obsah jednotlivých manažérskych činností (funkcií); ✓ analyzovať organizačnú štruktúru výrobného podniku a zdôvodniť zmysel jednotlivých podnikových útvarov v nej, ✓ navrhnúť organizačnú štruktúru vybraného typu podniku a zdôvodniť postavenie navrhnutých podnikových útvarov v nej. 	<p>plánovanie; organizovanie; vedenie ľudí; kontrola; organizačná štruktúra podniku; podnikové útvary</p> <p>organizačná štruktúra; výrobný útvar; technický útvar; obchodný útvar; personálny útvar; ekonomický (finančný) útvar a i.</p>
---	--

Ekonomická stránka činnosti podnikov (odporúčaná hodinová dotácia 22 hodín)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci stupňa vzdelávania vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ charakterizovať jednotlivé druhy majetku z časového hľadiska a podľa jeho formy (charakteru); ✓ zdôvodniť začlenenie konkrétnych príkladov majetku do jednotlivých druhov z oboch hľadísk; ✓ odlíšiť pojmy pohľadávka a záväzok na príklade dodávateľsko-odberateľských vzťahov, ✓ rozčleniť zdroje krytia majetku; ✓ uviesť príklady na jednotlivé zložky vlastného imania a cudzích zdrojov majetku, 	<p>majetok podniku a jeho druhy; dlhodobý majetok; krátkodobý majetok; hmotný, nehmotný, finančný majetok a pohľadávky</p> <p>zdroje majetku podniku a ich členenie; vlastné imanie; cudzie zdroje; základné imanie; kapitálové fondy; fondy tvorené zo zisku; výsledok hospodárenia; rezervy; záväzky; bankové úvery</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ rozumie pojmom inventúra a inventarizácia; ✓ vykonať inventarizáciu podľa zadania, ✓ rozumie pojmu súvaha; ✓ vykonať jednoduchú analýzu informácií zo súvahy zvoleného podniku, ✓ rozumie podstate pojmu náklady; vie zatriediť zadané príklady nákladov podniku medzi ich druhy z rôznych hľadísk, ✓ rozumie podstate pojmu výnosy; ✓ schopný analyzovať rozdiely možných prístupov k tvorbe cien podniku, ✓ vysvetliť vzťah výsledku hospodárenia k výnosom a nákladom podniku; ✓ analyzovať efektívnosť činnosti podniku podľa ich vzájomného vzťahu, ✓ odlíšiť pojmy náklad a výdavok, výnos a príjem; ✓ porovnať význam rentability (ziskovosti) a likvidity podniku pre jeho finančné zdravie, ✓ rozumie pojmu výkaz ziskov a strát; ✓ vykonať jednoduchú analýzu informácií z výkazu ziskov a strát zvoleného podniku, ✓ charakterizovať životný cyklus podniku a jeho jednotlivé fázy z 	<p>inventúra; inventarizácia</p> <p>súvaha; strana aktív; strana pasív; aktíva; pasíva; iné aktíva; iné pasíva</p> <p>náklady; druhové členenie nákladov; kalkulačné členenie nákladov; priame/nepriame náklady; variabilné verzus fixné náklady</p> <p>výnosy; výkony; nákladovo orientovaná tvorba cien; dopytovo orientovaná tvorba cien; konkurenčne orientovaná tvorba cien</p> <p>výsledok hospodárenia; zisk; strata</p> <p>príjem; výdavok; peňažné prostriedky; riadenie peňažných tokov; rentabilita a likvidita podniku</p> <p>výkaz ziskov a strát; výsledok hospodárenia z hospodárskej činnosti; výsledok hospodárenia z finančnej činnosti; výsledok hospodárenia pred zdanením/po zdanení daňou z príjmov</p> <p>životný cyklus podniku</p>
--	---

<p>hľadiska vývoja nákladov/výnosov,</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozumie úlohám účtovníctva pre ekonomické riadenie činnosti podniku, ✓ vysvetlíť hlavné úlohy finančno-ekonomickej analýzy; ✓ charakterizovať podstatu jednotlivých skupín ukazovateľov finančno-ekonomickej analýzy, ✓ vypočítať a s pomocou učiteľa interpretovať hodnoty vybraných základných ukazovateľov finančno-ekonomickej analýzy. 	<p>účtovníctvo; bežné účtovníctvo; účtovná dokumentácia; účtovná závierka a jej súčasti</p> <p>finančno-ekonomická analýza; ukazovatele rentability; ukazovatele likvidity; ukazovatele aktivity; ukazovatele zadlženosti</p> <p>výpočet základných ukazovateľov finančno-ekonomickej analýzy</p>
---	---

Peniaze, finančný trh a finančné inštitúcie (odporúčaná hodinová dotácia 14 hodín)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci stupňa vzdelávania vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ opísať proces vzniku a vývoja peňazí a vysvetliť úlohu drahých kovov v ňom; ✓ rozlíšiť pojmy naturálna výmena a tovarové peniaze; ✓ charakterizovať formy peňazí používané v súčasnosti; ✓ analyzovať a porovnať význam jednotlivých funkcií peňazí, ✓ zhodnotiť význam a úlohy rôznych druhov finančných inštitúcií v ekonomike vo vzťahu k jednotlivým subjektom trhu; ✓ vysvetliť podstatu dvojstupňového bankového systému a 	<p>peniaze; funkcie peňazí; vývoj peňazí; naturálna výmena (barter); tovarové peniaze; formy peňazí v súčasnosti</p> <p>banka; bankový systém; centrálna banka; komerčná (obchodná) banka; operácie bánk; elektronické bankovníctvo a jeho formy; stavebná sporiteľňa</p>

<p>charakterizovať postavenie a úlohy centrálnej banky a komerčných bánk v ňom;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozlíšiť podstatu aktívnych, pasívnych a sprostredkovateľských operácií bánk a analyzovať ich vzájomné vzťahy; ✓ porovnať rôzne formy elektronického bankovníctva a zhodnotiť ich výhody, nevýhody a riziká používania; ✓ charakterizovať stavebné sporenie a urobiť rozbor jeho výhod a nevýhod, ✓ analyzovať, porovnať a zhodnotiť podmienky poskytovania bežných bankových produktov rozličnými bankami a obhájiť výber konkrétneho z nich na zadaný účel, ✓ porovnať postavenie poisťovní a bánk na finančnom trhu; ✓ vysvetliť podstatu a zmysel poistenia; ✓ charakterizovať a porovnať životné a neživotné poistenie a ich druhy; ✓ vysvetliť význam zdravotného poistenia a sociálneho poistenia a jeho druhov; ✓ zdôvodniť význam a dosahy reformy systému dôchodkového poistenia na občanov, ✓ rozčleniť finančný trh podľa predmetu obchodovania a z časového hľadiska; 	<p>analýza a porovnanie bankových produktov rôznych komerčných bánk; výber vhodného produktu podľa podmienok zadania</p> <p>poisťovňa; poistenie; druhy poistenia; neživotné poistenie; životné poistenie; zdravotné poistenie; sociálne poistenie; verejné poistenie; komerčné poistenie</p> <p>finančný trh a jeho členenie; peňažný trh; kapitálový trh; valuta; devíza; akcia; podielový list; dlhopis; šek; zmenka; úver;</p>
---	--

<ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť podstatu a význam burzy, porovnať úlohu maklérov a burzových obchodníkov na burze; ✓ rozlíšiť pojmy valuta a devíza; ✓ porovnať podstatu a úlohy vybraných druhov majetkových a dlhových cenných papierov (akcia, podielový list, dlhopis, zmenka, šek). 	<p>nominálna/reálna úroková miera; burza</p>
--	--

Základné makroekonomické ukazovatele (odporúčaná hodinová dotácia 12 hodín)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci stupňa vzdelávania vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť podstatu ukazovateľa hrubý domáci produkt a porovnať ho s ukazovateľmi čistý domáci produkt a hrubý (čistý) národný produkt; ✓ vyhľadať potrebné informácie o výkonnosti danej ekonomiky a na ich základe analyzovať tempo jej rastu, ✓ odlíšiť agregátny dopyt (ponuku) od čiastkového dopytu (ponuky) a vysvetliť proces tvorby makroekonomickej rovnováhy, ✓ charakterizovať nezamestnanosť ako sociálno-ekonomický jav; ✓ vysvetliť spôsob výpočtu miery nezamestnanosti; ✓ diskutovať o formách, príčinách vzniku a dôsledkoch 	<p>hrubý (čistý) domáci produkt; hrubý (čistý) národný produkt; amortizácia; ekonomický rast; tempo rastu; bežné/stále ceny</p> <p>agregátny dopyt; agregátna ponuka; makroekonomická rovnováha; potenciálny produkt</p> <p>Nezamestnanosť; pracovná sila; zamestnaní; nezamestnaní; obyvateľstvo mimo pracovnej sily; miera nezamestnanosti; typy a príčiny nezamestnanosti; frikčná, štrukturálna a cyklická nezamestnanosť</p>

<p>nezamestnanosti,</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť podstatu inflácie a spôsob jej výpočtu; ✓ analyzovať príčiny vzniku a dôsledky inflácie; ✓ charakterizovať druhy inflácie podľa vybraných hľadísk, ✓ zhodnotiť aktuálny vývoj základných makroekonomických ukazovateľov SR; ✓ zdôvodniť príčiny cyklického vývoja ekonomiky a charakterizovať jednotlivé fázy ekonomického cyklu z hľadiska vývoja základných makroekonomických veličín a ich vzájomných vzťahov. 	<p>inflácia; deflácia; index spotrebiteľských cien; formy a dôsledky inflácie; dopytová inflácia; nákladová inflácia</p> <p>ekonomický cyklus a jeho fázy; expanzia; vrchol; recesia; dno</p>
---	---

Hospodárska politika štátu, dane a daňová sústava SR (odporúčaná hodinová dotácia 17 hodín)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci stupňa vzdelávania vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ analyzovať vplyv jednotlivých nástrojov monetárnej politiky na dosahovanie jej cieľov; ✓ navrhnúť spôsob použitia jednotlivých nástrojov monetárnej politiky na realizáciu reštriktívnej (expanzívnej) monetárnej politiky a zdôvodniť dôsledky ich pôsobenia, ✓ vysvetliť vzťah fiškálnej politiky, dôchodkovej politiky a štátneho 	<p>monetárna politika; cenová stabilita; nástroje monetárnej politiky; centrálna banka (ECB, NBS); reštriktívna/expanzívna monetárna politika</p> <p>fiškálna politika; štátny rozpočet; príjmy štátneho rozpočtu; výdavky</p>

<p>rozpočtu;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ navrhnúť vhodné rozpočtové opatrenia na realizáciu expanzívnej (reštriktívnej) fiškálnej politiky a zdôvodniť jej účinky v rôznych situáciách; ✓ vysvetliť mechanizmus pôsobenia tzv. zabudovaných stabilizátorov, ✓ analyzovať štruktúru príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu a ich vzájomný vzťah; ✓ vysvetliť rozdiel medzi deficitom štátneho rozpočtu a štátnym dlhom, ✓ charakterizovať podstatu daní, vysvetliť vzťah základu dane a sadzby dane k výpočtu jej výšky; ✓ porovnať pojmy daňovník a platiteľ dane; ✓ opísať daňovú sústavu SR a zhrnúť podobné a rozdielne znaky jednotlivých priamych (nepriamych) daní v SR a ich vplyv na verejné rozpočty, ✓ analyzovať predajné ceny vybraných druhov tovaru z hľadiska vplyvu príslušných nepriamych daní na ich výšku, ✓ rozumie dosahom dane z príjmov na jednotlivé subjekty trhu; ✓ porovnať a zhodnotiť daňové zaťaženie občanov vybraných miest alebo obcí z hľadiska výšky sadzieb miestnych daní a miestneho 	<p>štátneho rozpočtu; vyrovnaný rozpočet; rozpočtový prebytok; rozpočtový deficit (schodok); dôchodková politika; zabudované stabilizátory</p> <p>príjmy štátneho rozpočtu; výdavky štátneho rozpočtu</p> <p>daň; daňovník; platiteľ dane; daňová sústava SR; priame dane; nepriame dane</p> <p>nepriame dane; daň z pridanej hodnoty; spotrebné dane; daň z poistenia</p> <p>priame dane; daň z príjmov; predmet dane; zdaniteľný príjem; základ dane; sadzba dane; zdaňovacie obdobie; miestne dane a miestny poplatok</p>
---	--

<p>poplatku,</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť význam verejného zdravotného poistenia, jednotlivých druhov sociálneho poistenia a dane z príjmov a ich vplyv na výšku čistých príjmov zamestnancov a podnikateľov, ✓ vysvetliť základný algoritmus výpočtu čistej mzdy zamestnanca na zvolenom príklade so zreteľom na poistné na zdravotné a sociálne poistenie a preddavky na daň z príjmov, ✓ vysvetliť základný postup vyplňovania daňového priznania k dani z príjmov. 	<p>verejné zdravotné poistenie; sociálne poistenie; nemocenské poistenie; (starobné a invalidné) dôchodkové poistenie; poistenie v nezamestnanosti; daň z príjmov; zdravotné poisťovne; Sociálna poisťovňa algoritmus výpočtu čistej mesačnej mzdy; zdaniteľná mzda; nezdaniteľná časť na daňovníka; preddavok na daň; daňový bonus</p> <p>modelový jednoduchý príklad na vyplnenie daňového priznania k dani z príjmov</p>
---	---

Medzinárodné ekonomické vzťahy a ekonomická integrácia (odporúčaná hodinová dotácia 9 hodín)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci stupňa vzdelávania vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ charakterizovať rôznorodé medzinárodné ekonomické vzťahy a globalizačné procesy; ✓ uviesť pozitívne a negatívne dosahy globalizácie; ✓ vysvetliť rozdiel a vzťah medzi obchodnou bilanciou a platobnou bilanciou štátu a dokáže zhodnotiť ich vývoj v SR, ✓ zdôvodniť možné vplyvy zmien menových kurzov na vývoj národného hospodárstva; 	<p>svetový trh; svetové hospodárstvo (globálna ekonomika); medzinárodné ekonomické vzťahy; globalizácia; obchodná bilancia; platobná bilancia</p> <p>medzinárodný platobný styk a menové vzťahy; mena; menový kurz; systémy menových kurzov; medzinárodný menový systém;</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ uviesť príklad medzinárodného menového systému a stručne ho charakterizovať; ✓ vymedziť hlavné úlohy Medzinárodného menového fondu a Svetovej banky, ✓ rozlíšiť rôzne formy medzinárodnej ekonomickej integrácie na mikroúrovni aj makroúrovni a uviesť na ne konkrétne príklady, ✓ uviesť príklady ekonomických integračných zoskupení a organizácií a vysvetliť príčiny ich vzniku a ich hlavné úlohy; ✓ opísať proces vzniku a formovania Európskej únie a vysvetliť jej hlavné úlohy a zmysel pôsobenia jej hlavných inštitúcií v súčasnosti, ✓ analyzovať výhody a nevýhody členstva SR v Európskej únii; ✓ charakterizovať podstatu a význam Európskej menovej únie a zdôvodniť výhody a nevýhody zavedenia eura v SR. 	<p>Medzinárodný menový fond; Svetová banka</p> <p>medzinárodná ekonomická integrácia a jej formy na mikroúrovni a makroúrovni; globalizácia; pásmo voľného obchodu; colná únia; spoločný trh; hospodárska a menová únia</p> <p>ekonomické integračné zoskupenia; Európska (menová) únia a jej inštitúcie; Európske združenie voľného obchodu; Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj a i.</p> <p>SR ako členský štát Európskej únie a eurozóny</p>
--	---

Návrh zaradenia tém do ročníkov: 3. (7.) ročník – 2 hodiny týždenne, 4. (8.) ročník – 4 hodiny týždenne

ročník štúdia	tematický celok	hodinová dotácia	
		tematický celok	ročník
3. (7.)	Úvod do štúdia, opakovanie, prehlbovanie a hodnotenie vedomostí a zručností	5	66
	Základné ekonomické pojmy, ekonomika a ekonómia	9	
	Trh a trhový mechanizmus na trhoch spotrebných tovarov, trhová konkurencia a jej formy	10	
	Hospodárenie domácností (spotrebiteľov) a osobné financie	10	
	Podnik a základné formy podnikania, zakladanie podniku	22	
	Národné hospodárstvo a jeho štruktúra, ekonomické funkcie štátu v zmiešanej ekonomike, medzinárodný obchod a typy zahraničnoobchodnej politiky	10	
4. (8.)	Úvod do štúdia, opakovanie, prehlbovanie a hodnotenie vedomostí a zručností	5	120
	Dynamický pohľad na dopyt, ponuku a ceny na trhoch spotrebných tovarov	7	
	Trhy výrobných faktorov	8	
	Vecná stránka činnosti podnikov a ich riadenie	16	

	Ekonomická stránka činnosti podnikov	22	
	Peniaze, finančný trh a finančné inštitúcie	14	
	Základné makroekonomické ukazovatele	12	
	Hospodárska politika štátu, dane a daňová sústava SR	17	
	Medzinárodné ekonomické vzťahy a ekonomická integrácia	9	
	Príprava na maturitnú skúšku	10	
SPOLU			186